Dr. Mádai Lajos: A borsodi barnaszénbányászat baleset- és bérjövedelmi statisztikája.*)

A halálos balesetek aránya általában kedvezőbb a magánbányászatnál, hol 1908. évben 0.21%-ra emelkedett a halálos baleseti arány, 1909. évben pedig 0.06 %-ra csökkent. Míg a kincstári bányászatnál 1903. évben a maximum 0.49% és a legkevesebb 1910. évben 0.09%.

A bányamunkások bérjövedelmi statisztikája 1901-től 1910. év végéig a kincstári bányamunkásokra kedvezőbb. A kincstári bányászatnál a férfimunkás napi keresete legtöbb 1910. évben 4 kor. 10 fill, és legkevesebb 1902. évben 2 kor. 71 fillér.

A magánbányászatnál a férfimunkás legkisebb keresete 1902. évben 2 kor. Gl fillér, legmagasabbra emelkedik 1910. évben, 3 kor. 45 fillér.

*) Első közleményt 1. 1912. 11. számban.

A bérkülönbség tehát 1902. évben 10 fillér, 1910. évben 65 fillér a kincstári bányamunkások javára.

A munkásnők bérminimuma a kincstári bányászatnál, úgy mint a magánbányászatnál 1 korona, a maximum pedig a kincstári bányászatnál 1 kor. 36 fillér 1910. évben, a magánbányászatnál 1908. évben elért 1 kor. 30 fillér bérmaximummal szemben.

A bérkülönbség tehát a kincstári munkás-nők javára 6 fillér.

A gyermekmunkások bérminimuma a kincstárnál 1908. évben 1 kor. 12 fillér, legtöbb 1904. évben, 1 kor. 60 fillér. A magánbányászatnál pedig a gyermekmunkások minimális napibére 1 kor. 01 fillér 1902. évben és legmagasabb, 1 kor. 31 fillér, 1903. évben.

Itt tehát a minimális napibérnél 11 fillér, a maximális napibérnél pedig 29 fillér a különbség a kincstári bányászatnál alkalmazott gyermekmunkások javára.

Még feltűnőbb a kincstári és magánbányászat munkásainak bérjövedelme közötti különbség 280 munkanap keresetét véve alapul.

A kincstári bányamunkások évi bérjövedelme − 280 munkanap mellett, − legkevesebb 1902. évben 758 kor. 80 fill., legtöbb 1910. évben, 1148 korona. A magánbányászatnál a férfimunkások évi bérjövedelme legkevesebb 1902. évben 730 kor. 80 fillér, legtöbb 1910. évben, 966 korona.

A minimális bérjövedelemnél különbség 28 kor., a maximális bérjövedelemnél 182 korona a kincstárnál alkalmazott férfi bányamunkások javára.

A munkásnők bérminimuma a kincstári bányászatnál − 280 munkanap mellett, − egy évben 280 korona, maximum pedig 452 kor. 80 fillér 1910. évben.

A magánbányászatnál alkalmazott munkásnők évi bérjövedelme minimum 280 korona, maximum 364 korona 1908. évben.

A gyermekmunkások minimális évi bérjövedelme a kincstári bányászatnál 347 kor. 20 fillér, maximális 1904. évben, 448 korona.

A magánbányászatnál pedig a gyermekmunkások évi minimális keresete 282 kor. 80 fillér, maximális bérjövedelme pedig 1903. évben 366 kor. 80 fillér.

A kincstári munkásnők bérminimuma a magánbányák munkásnőinek évi bérminimumával egyenlő, ellenben az évi bérmaximum 88 korona 80 fill.-rel kedvezőbb a kincstári munkásnőkre, a magánbányák munkásnőinek bérmaximuma mellett,

A gyermekmunkások kereseténél a különbség a minimális évi bérjövedelem mellett 64 kor. 40 fillér, a maximális bérjövedelemnél pedig 81 korona 20 fillér a kincstári bányák gyermekmunkásainak javára.

A kincstári bányászatnál 1901. évben 100 férfimunkásra esett 280 munkanapot véve alapul, 924 korona évi bérjövedelem mellett 92.400 korona bérösszeg, 10 munkásnőre 2800 korona, 100 gyermekmunkásra, 378 korona évi bér mellett, 37.800 korona bérjövedelem. A magánosok bányászatánál pedig 1901. évben 100 férfimunkásra esett, 280 munkanap mellett, 750 kor. 40 fillér évi keresetet véve alapul, 75.040 korona, 10 munkásnőre, 322 korona évi bér mellett, 3220 korona és 100 gyermekmunkásra esett, 294 korona évi bér alapul vételével, 29.400 korona kereset.

A bérkülönbözetet 1901. évben 100 férfimunkás évi kereseténél 17.360 korona a kincstári férfimunkások javára, 10 munkásnő kereseténél 420 koronával több a magánbányászat javára, 100 gyermekmunkásnál pedig 8400 koronával több a kincstári gyermekmunkások javára.

A kincstári bányászatnál 1910. évben 100 férfimunkásra esett − 280 munkanap alapul vételével, − 114.800 korona, tíz munkásnőre, 452 korona 80 fillér évi kereset mellett, 4528 korona, száz gyermekmunkásra, 355 korona 60 fillér évi kereset alapján, 35.560 korona kereset.

A magánosok bányászatánál 1910. évben száz férfimunkásra esett − 280 munkanap mellett − 966 korona évi bért véve alapul, 96.600 korona, tíz munkásnőre, 308 korona évi kereset mellett, 3080 korona, száz gyermekmunkásra esett, 324 kor. 80 fillér évi kereset alapul vételével, 32.480 korona kereset.

A kincstári és magánbányászat munkásainak bérkülönbözete 1910. évben 18.200 korona száz férfimunkás bérjövedelme javára, tíz munkásnő kereseténél 1448 korona, száz gyermekmunkásnál 3080 korona a magánbányászat munkásainak bérjövedelme rovására.

Az évi termelés mennyiségéhez viszonyítva a kincstári és magánbányászat munkásainak 1901. és 1910. évi bérjövedelmét, az eredmény a következő lesz:

1901. évben a kincstári bányászatnál alkalmazott 817 férfi, 2 nő és 100 gyermek összesen 919 munkásnak összesített 794.192 korona évi bérjövedelmére esett 2.917.226 q termelés.

A magánosok bányászatánál alkalmazott 3574 férfi, 17 nő és 373 gyermek, összesen 3964 munkásnak ugyanezen évben összesített 2,681.929 kor. 60 fillér évi bérjövedelmére esett 6,028.909 q termelés.

1910. évben a kincstári bányászatnál alkalmazott 1241 férfi, 7 nő és 83 gyermek, összesen 1331 munkásnak összesített 1.457.352 kor. 40 fillér évi bérjövedelmére esett 3,127.141 q termelés.

A magánbányászatnál alkalmazott 4867 férfi, 29 no és 244 gyermek, összesen 5140 munkásnak összesített 4,609.705 kor. 20 fillér évi bérjövedelmére esett 8,144.025 q évi termelés,

A termelés mennyiségéhez és a munkások évi bérjövedelméhez viszonyított baleseti arány a súlyos baleseteknél feltűnő különbözetet mutat a magánosok bányászatánál alkalmazott munkások testi épségének rovására.

A kincstár bányászatánál 1901. évben 2,917.226 q termelésre 2,166.890 kor. 40 fillér értékben, esett 4 súlyos és 2 halálos baleset, egy férfimunkásra eső 924 korona, egy nőmunkásra eső 280 korona és egy gyermekmunkásra eső 378 korona évi bérjövedelem mellett.

Ugyanezen évben a magánbányászatnál 6,028.909 q termelésre 3,229.177 kor. 11 fillér értékben, esett 19 súlyos! és 5 halálos baleset, egy férfimunkásra eső 750 kor. 40 fillér, egy munkásnőre eső 322 korona és egy gyermekmunkásra eső 294 korona évi bérjövedelem mellett,

A kincstár bányászatánál 1905. évben 3,495.209 q termelésre 1,747.609 kor. 50 fillér értékben, esett 15 súlyos és 2 halálos baleset, egy férfimunkás 966 korona, egy munkásnő 336 korona és egy gyermekmunkás 378 korona évi bérjövedelme mellett.

A magánbányászatnál 1905. évben 7,513.828 q termelésre 5,025.273 kor. 33 fillér értékben, esett 43 súlyos és 4 halálos baleset, egy férfimunkás 803 kor. 60 fillér, egy munkásnő 280 korona és egy gyermekmunkás 282 korona 80 fillér évi bérjövedelme mellett.

1910. évben a kincstári bányászatnál 3,127.141 q termelésre 2,499.712 kor. 96 fillér értékben esett 7. súlyos és 1 halálos baleset, egy férfimunkásra eső 1148 korona, egy nőmunkásra eső 452 kor. 80 fillér és egy gyermekmunkásra eső 355 kor. 60 fillér bérjövedelem mellett.

A magánbányászatnál pedig ugyanezen évben 8,144.025 q termelésre 7,572.491 kor. 66 fillér értékben, esett 70 súlyos és 6 halálos baleset, egy férfimunkás

966 korona, egy nőmunkás 308 korona és egy gyermekmunkás 324 kor. 80 fillér bérjövedelme mellett.

A kincstári bányamunkásokra eső súlyos és halálos balesetek száma különösen 1909. és 1910. évben bizonyos megállapodást, sőt csökkenést mutat az 1904 −1908 évekre eső balesetekhez képest.

Az alkalmazott bányamunkások bérjövedelme a baleseti arány csökkenésével szemben évről-évre magasabb és 1910. évben a magánbányászatnál alkalmazott munkások, és pedig a férfimunkások 966 korona, a nőmunkások 308 korona, a gyermekmunkások 324 kor. 80 fillér évi keresetével szemben 182 korona, 144 kor. 80 fillér és 20 kor. 80 fillér évi bérkülönbözetet mutat a kincstári férfi, nő és gyermekmunkások javára.

A magánbányászatnál különösen a súlyos baleseti arány igen kedvezőtlen és 1901. évtől 1910. év végéig emelkedőben van.

1901. évben a súlyos balesetek száma 19, a munkáslétszám 3964, 1910. évben a súlyos balesetek száma 70, a munkáslétszám pedig 5140. 1901. évtől 1910. év vegéig az évi termelés-növekedés 2,115.116 q, a munkásszaporulat pedig 1176.

A termelés növekedése és a munkások számának emelkedése nincs arányban a súlyos balesetek számának feltűnő emelkedésével.

Míg 1901. évben 6,028.909 q termelésre és 3964 munkásra esett 19 súlyos baleset, addig 1910. évben 2,115.116 q termelés-növekedésre és a munkáslétszám 1176-al emelkedésére esett 51 súlyos baleset.

A kincstári bányamunkásokra eső bérkülönbözetet azok jobb táplálkozását, elsőrendű szükségleteik kielégítőbb megszerzésének lehetőségét és a baleseti arány csökkenését vonja maga után. A magánosok bányászatánál alkalmazott munkások kisebb bérjövedelme azok szociális helyzetének rosszabbodását és ezt nyomon követő baleseti arány emelkedését mozdítja elő.